

- liter, & quando, de judiciis, c. 1. 2. & 4. de foro comp. c. 2. eod. tit. 6.
- 207 In qua difficultate prima sententia est, absolutionem juramenti, & relaxationem ejus petendam esse necessario quotiescumque petitur à Judge Ecclesiastico; & secularem ad eam concedendam esse incompetenter. Hanc videtur tenere D. Thom. 2. 2. q. 89, art. 9, ad 3. & Cajetanus ibi, sic sentit Panormitanus in cap. cum sit generale, n. 21. de foro comp. & ibi Marianus n. 23, circa medium, Felyn, num. 4. & 6. & inc. 1. n. 21. & 22. de jurejur. & in cap. 2. num. 2. de sponsalib. Ias. in l. ultima, ex num. 25. & 26. ff. qui latif. cog. qui multos allegat Covarr. in cap. quamvis paup. par. 1. §. 14. & seqq. & n. 27. & seqq. de past. in 6. Gutierrez in Aut. Sacramenta puberum, num. 46. C. si aduersus vend. Barbosa in l. 1. part. num. 77. ff. sol. matr. Azevedus in l. 11. n. 3. tit. 1. lib. 4. recipil. Fachineus lib. 3. controversyarum, p. 1. 2. Farinac. in praxi crim. qu. 8. n. 143. Tuseus litera A. conclus. 57. ex n. 21. Bovadilla lib. 2. polit. p. 17. n. 52. Antonius Corneus in tract. de absolutione forensi juramenti promissarii, p. 1. q. 7. ex n. 1. & alii, quos refert Sanchez lib. 3. summa, c. 22. n. 13. videtur probari ex textu in c. venerabilem, 32. de elect. c. novit. de judiciis, c. ultimo, de foro comp. in 6. Tametsi re vera in istis locis non agatur de relaxatione juramenti, sed de duobus aliis articulis, quorum unus plane proprius est Ecclesiastici iudicij, de quo in d. c. venerabilem, videlicet, cum dubitatur an juramento sit licitum, vel illicitum, & video servandum, an non servandum, que sunt expresa verba illius textus, quod tradit Panorm. ibi, n. 21. Felyn. in d. c. cum sit generale, num. 7. Roman. singul. 426. Thomas Sanchez de matr. lib. 1. disp. 32. numer. 18. vers. hoc tamen, declarando tamen, & limitando ex traditis à Covarr. omnino videndo in d. §. 3. num. 27. tertium illud. Alter de juramentis observantia, de quo in d. cap. novit, & d. cap. ultimo, qui tamen ad Ecclesiasticum, non privative, sed cumulative pertinet; siquidem potest eriam Judge secularis adiungi, ut cogat subditos ad juramentorum observantiam, ac per consequens iste articulus est mixti fori. Quod pro constanti presupponit textus in cap. licet, de jurejur. in 6. Romanus singul. 498. Alex. conf. 59. num. 3. lib. 1. Panorm. in d. capit. cum sit generale, 8. n. 21. Marian. ibi, num. 22. Felyn. n. 6. & 7. Philipp. Francus in cap. cum Cod. laicus, n. 9. de foro comp. in 6. Covarr. lib. 1. vox c. 4. n. 5. Gail. obseruat. pract. lib. 1. obser. 25. n. 4. Afflits decis. 24. n. 9. Antonius Corneus in tract. de absolutione forensi juramenti, par. 2. q. 7. n. 51. Seraphinus de privil. juram. privil. 67. n. 1. & 7. & ibi additiones. Gutierrez de jrram. confir. 3. p. c. 12. n. 3. & 4. cum seqq. ubi meminit textus in d. c. novit, Bovadilla lib. 2. polit. cap. 18. n. 173. Thomas Sanchez de matr. lib. 1. disp. 32. num. 18. & lib. 3. summa, cap. 13. num. 13. & cap. 22. numer. 1. Anton. Gomez tomo 2. variar. cap. 14. num. 22.
- 208 Fundamentum igitur hujus sententiae est, quoniam juramentum producit spiritualem, ac divinam obligacionem, cuius absolutio ad eam solam potestates pertinet, ad quam spectat cura Religionis, cuiusmodi est potestas Ecclesiastica, & non secularis, 23. disp. per totam, & 96. distinct. per rotam, c. 1. & 2. de transl. Episcopi, c. solita, de major. & obed. cum similibus.
- 209 Secunda sententia ait, posse etiam potestates laicas juramenta remittere, eorumque relaxationem concedere. Ita videtur sentire Glossa celebris in d. l. adigere, §. lege, verbo remittit, ff. de jure patronat. per textum ibi, quam approbat Bartol. ibi, quae ait, legem quoad remitte ad juramenta habere viam induxit apostolici. Eamque commendat, & sequitur Baldus in l. non dubium, n. 4. C. de legib. & in l. pactum, n. 10. C. de collat. & in l. n. 8. C. de operis libert. cuius verba ibi, animositas, (sic enim ille vocat audaciam) & insolentia, nota Felynus in c. 1. n. 22. de jurejur. eo quod dixerit, nescire se cuius Canonista questiones de iuramento, etiam quando de ejus nullitate agitur, revocent ad suum imperium, & omnia de iuramento dubia trahant ad suum forum. Verum est in hoc ultimo loco Baldum non agere de relaxatione juramenti, sed solum docere seculari esse competentem, cum agitur de validitate juramenti, tandem glossa doctrinam approbat, & defendant Anchar. in c. ea que 26. n. 9. de reg. iur. in sexto, & Casanensis in consuet. Burgund. rubr. 4. & 7. verbo suppose, n. 36. cum seqq. & Orosius in l. iurisgremium 7. & p. pacificare n. 6. & 7. ff. de past. in eadem sententia est Guido Pap. decis. 178. num. 3. & decis. 194. ex num. 1. & istis locis additiones Gail. pract. obseruat. l. 1. obseruat. 25. n. 2. qui
- testatur usitatum esse in Camera imperiali, concili jura mentorum relaxationem ad effectum agendi prava cognitione causae, utrum juramentum sit obligatorium, necne, quod idem testabatur Misingerius singular obser. cent. 3. observation. 99; quia tamen deleri iustum est à sancto inquisitionis officio, & meminuit Regnerus Sixtinus de regalibus, libr. 1. cap. quarto, num. 8. prope finem. Eudem sententiae adhaeret Ludovicus Molina de iustitia r. 1. tract. 2. disp. 149. §. aliud accipe, & §. deinde relaxare, & to. 2. disp. 281. §. dubium ulterius est, Leonardus Lessius de iustit. & jur. lib. 2. cap. 42. dubit. 2. num. 56. verbo. Secundo intelligi potest, & nu. 65. & 66. Emmanuel Sá in summa, verb. juramentum, n. 29. Probatur autem haec sententia ex textu in l. ultim. in princip. ff. ad municip. & de incol. Rationem autem ejus reddit Molina, quia quando res, circa quam juramentum versatur, non transcendit naturalem, ac politicum Reipublice secularis finem, causa juramenti est mixta fori, cum virtus religionis cultusque ac honor, quantum lumen naturale docet, Deo debitus, non transcedat, neque supereret finem politica, ac secularis Reipublice, cum sit intra ordinem naturae, & ad supernaturalem ordinem non pertineat. Prterea, quia sicut secularia, qui sunt de gremio Ecclesia, plenissime subiecta potestatis Ecclesiastis, quantum bonum eorum spirituale, finisque supernaturalis, in quem dirigitur Ecclesia, postulat ac proinde possunt relaxare eorum juramenta, quatenus concernunt bonum spirituale subditorum, velci opponuntur: sic etiam, cum simili modo subiectant potestatis laicos, quantum postular finis ac bonum naturale politica, ac secularis Reipublice, poterunt eorum juramenta relaxare, quando id commune bonum Reipublica exigerit. Addit item alias rationes, quas nos inferius commodiore loco referemus.
- Mihi in hac gravi difficultate placet distinctio qua utriusque sequitur Thomas Sanchez lib. 3. summa, cap. 22. num. 15. ad has duas sententias conciliandas tantisper extensa, & explicata. Cum enim ex juramento adhibito contractui oriatur duplex vinculum, & obligatio; prima respectu Dei, cui quis ex iuramento adstringit; secunda respectu alterius hominis, cum quo contrahit, & cui ex contractu obligatur: ita duobus modis possimus intelligere relaxari, & dissolviri juramentum quoad vinculum, & obligationem, quam producit. Primo, cum solvitur directe vinculum ejus, quoad obligationem divinam, & spiritualem, qua jurantem religiose astrinxit, ut Deo fidem servet, cap. de bitores, c. & si Christus, de jurejurand. quod videtur proprius significare nomen absolutionis. Quo vinculi spiritualis dissolutor directa, duobus item modis fit, aut in foro penitentiali, aut in foro externo. Secundo dissolvitur juramentum, & ejus obligatio quoad Deum indirekte, ex eo, quod dissolvatur obligatio quae sit ei, cuius favore juramentum fuit adhibitum. Quia in re oportet adnotare, semper esse distinguendam obligationem formalem iuramenti (ut metaphysice loquatur) tam respectu Dei, quam respectu hominis, ab obligatione materiali quae sit parti contrahenti ex contractu iurato, & derivata à iuramento in contractum ipsum, & participata ab ipso iuramento. Re enim vera iste obligationes distinguuntur, & secunda manet sine prima, quoties impetratur absolutione, & relaxatio iuramenti dumtaxat ad effectum agendi, qua impetrata, qui juravit, solutus manet ab obligatione formalis iuramenti, non solum respectu Dei, sed etiam respectu alterius contrahentis; ex eo enim fit, quod reatum per iurum non incurrit contraveniens iis, que juraverat: tametsi tunc maneat integra obligatio contractus participata à relato iuramento in favorem adversarii, quae post venit rescindenda per sententiam, & alia juris remedia. Estque ex adnotato conformis communis doctorum consensu: nunquam enim ita duæ obligationes sunt confundenda. Distinctio hujus directæ, & indirectæ solutionis juramenti, meminuit Cajetanus, 2. 2. quef. 89. ad artic. 9. §. in eodem articulo, quam tamen paulo aliter, & ad alium finem explicat, & idem Sanchez, dicto c. 22. num. 10.
- Si igitur loquamus de absolutione à iuramento priori modo facta, sive fiat in foro penitentiali, sive in foro externo, pertinet dumtaxat ad potestates Ecclesiasticas, quod probant rationes adductæ pro priori sententia, & significant textus, & doctores pro ea relati, neque id fortassis negabunt authores posterioris sententiae, preferunt, quia forum penitentiale non est quoad potestates civiles, ut notat Panormitanus in d. cap. cum sit generale, num. 21.

- num. 21. & ibi Marian. num. 22. de foro compet. & ex textu in c. predicandum, cum glossa ibi, 22. q. 1. & c. nova, & c. omnis, de penitent. & remiss. & cap. nuper, de sentent. excommunic. diximus supra post eosdem, num. 203.
- 212 Si vero agamus de relaxatione juramenti, que sit secundo modo, seu indirecte, quæ magis tendit ad remittendam obligationem quædam alteri ex contrahentibus, cuius favore juramentum adhibitum est, eamque condonandum, ea concedi potest à potestatis civilibus, atque ita est interpretanda secunda sententia, neque ulterius procedere credendi sunt ejus authores, aut probant eorum argumenta. Quod probatur efficacissima ratione, qua etiam utitur Ludovicus Molina ubi supra, & cui nulla congrua solutio potest assignari. Nam ille contrahens, in cuius favorem juratum est; & cui actio ex iuramento quædam est, cuique jurans obligatione adstringitur, potest eam obligationem remittere, & condonare, cap. 1. de jurejur. l. ultima in princip. ff. quid. & a quibus manu miss. cum similibus; qua obligatione remissa, & condonata, vinculum iuramenti, etiam quoad Deum remissum, & solutum, censetur, c. de sponsalib. notat D. Thomas 2. 2. quef. 89. art. 9. ad 2. D. Antoninus 2. par. summa tit. 10. cap. 6. §. 4. Oldradus cons. 241. num. 3. Bartol. in l. 1. §. & post operis num. 7. ff. de nov. oper. nunc. Paul. Castrens. consil. 210. nu. 2. par. Joannes Andræs in d. cap. 2. de sponsalib. n. 7. & 8. Zabarell. num. 4. Panormitan. num. 6. Ancharan. n. 5. Marian. Socin. numer. 3. 4. & 9. Felin. numero 33. Angel. Clavas. in summa, verb. juramentum 6. num. 2. Silvester, verb. juramentum 5. numer. 8. & 9. Sá, verb. juramentum, num. 39. Navarrus in manuali cap. 22. numer. 25. Soto de iustit. & jur. lib. 8. q. 1. artic. 9. ad 2. Leonard. Lefis. de iustit. & jur. lib. 2. cap. 42. dubitat. 12. numer. 57. Saitus in clavis Regia lib. 5. cap. 7. num. 4. vers. tercia propofit. & num. 19. Joannes Lupus in rubr. de donation. inter virum, & uxorem, §. 54. num. 6. insine, Covarru. in repetit. cap. quamvis pâcum, part. 1. §. 3. num. 1. de past. in sexto, & in quarto decretalium 1. par. cap. 5. in princip. n. 1. Tellus Fernández in l. 6. Tauri numer. 42. Mattienzo in rubric. tit. 1. lib. 5. recipil. glossa 1. num. 45. Menochius de arbitrar. lib. 2. cent. 2. cap. 103. num. 2. Mafcardus de probationibus conclusio. 103. non minor est labor, numer. 17. volum. 2. Cardin. Tuseus litera I. conclus. 515. Marta de jurisdictione. 2. 2. par. cap. 46. num. 20. Thomas Sanchez de matrimonio lib. 1. disputat. 52. num. 6. & 8. & in opere morali lib. 3. cap. 20. ex p. 4. & res est indubitate. Quemadmodum igitur potest contrahens, cui juratum est, condonare juranti obligationem ex iuramento ortam, eamque remittere, qua remissa manet jurans liber à vinculo iuramenti, quod est indirekte iuramenti dissolvere: sic potestas civilis, & secularis publica, cum reus iuramento promissa non transcedit jurisdictionem civilem, poterit erga sibi subditos condonare eam obligationem nomine contrahentis sibi subiecti, supplendo consensum, quem ipse ei remissioni praestare tenebatur, juxta elegantem adnotationem Oldradi consil. 186. Ancharan. consil. 198. & Panormitan. consil. 8. quos sequitur Tuseus litera I. conclus. 516. numer. 3. 5. 6. 7. 13. & 17. Nam quoties consensu subditus opus est ad aliquem actum, & illum ille prestare renuit, Judge ejus superior eum consensu supplere potest, ut apud nos probat optimus textus in l. 57. & 59. Tauri, que sunt l. 4. & 6. tit. 3. lib. 5. recipil. notat multis in eam rem adductis Gizzarellus decision. 65. ex n. 3. & Franchis decision. 310. & Fulvius Constantius in l. 1. num. 4. Cod. de vendit. rerum fiscal. cum privat. commun. lib. 10. & tunc factum Iudicis censetur factum partis, juxta celebrem textum in l. si ob causam, Cod. de evictiōnibus. Potest autem adiri Judge laicus, ut compellat subditum suum ad relaxandum iuramentum, cum relaxatio locum habet, ex textu expresso. in cap. 1. de jurejur. & ibi notat à Doctoribus, & à Romano singulare 498. qui dicit contrarium esse maximum ignorantiam, Covarru. in cap. quamvis pâcum 2. par. §. 3. num. 1. Afflits decis. 263. n. 3. & 4. Anton. Corn. in tractat. de absol. forensi iuramenti par. 2. quef. 7. n. 63. & ab ii, quos retulimus supra numer. 207. in fine, quod tanquam certum, & indubitate apud omnes prelupponit Thomas Sanchez lib. 3. operis moralis, c. 22. num. 1. Ergo ejusmodi indirecta relaxatio non transcedit jurisdictionem, & potestatem secularis, ac per consequens tam Princeps facilius, quam quicunque Judge laicus eo inferior, poterit relaxare isto modo iuramenta inter subditos. Quam sententiam sequitur Franciscus Suarez post haec scripta vīsus, de religione tomo 2. tractat. 5. lib. Carleval. de Judiciis, Tom. I.

2. cap. 21. num. 16. & tradiderat plane Alexander confl. 125. n. 6. prope finem, sub versic. neo obstat. secundum, lib. 1. Afflits in constituti. constitutionem dice memoria, nu. 38. & ante omnes Baldus in repetition. l. 2. n. 111. & 112. ff. de jurejurand. novissime Vincentius Fillicius moralium qu. tom. 2. tractation. 25. num. 284.

Qua in re non est omitendum, reprehensione di 214 gnata esse Thomam Sanchez lib. 3. operis moralis d. c. 22. n. 16. eo quod censem, hanc condonationem fieri debere à Judge seculari cum causa cognitione, & citata parte, quia credat ea concessa, extinguit remanere principalem contratus obligationem. Reprehensionem inquam meretur, nam etiam verum sit, hanc condonationem, cum sit à Judge seculari ad rescindendum contractum, & ejus obligationem, faciendam esse citata parte, & cum causa cognitione, verum negari non potest, fieri quoque posse remissionem, & condonationem juramenti à Judge seculari dumtaxat, quod effectum agendi; quemadmodum fieri posset à contrahente ipso, in cuius commodum, & favorem praestitum est juratum, ut observat Paulus Castrensis in l. ordinarii 13. n. 4. de rei vindicat. & quemadmodum à Judge Ecclesiastico fit, cum eo solo discrimine, quod ab Ecclesiastico solvit direkte vinculum iuramenti ad effectum agendi, à seculari vero indirekte. Non recte igitur Sanchez confundit obligationem iuramenti formaliter sumptam, (ut metaphysice loquuntur) cum obligatione contractus iurati, quas semper esse distinguendas observavimus supra, nu. 210, circa finem.

Ex predictis infert Molina, dicta disputatione 149. quem sequuntur Leonardus Lessius, & Thomas Sanchez relati, imprimis, hanc condonationem non posse fieri à superiori iurantis, sed à superiori ejus, cui juratum est, quia iste potestatem habet in rebus, & iuribus ad suum subditum pertinentibus, non habebit autem Judge, cui ille subditus non fuerit, qui per consequens non poterit ejus iura condonare, neque supplere vice ejus concessionem requisitum. Haecenus illi acquiescimus, dum intelligas superiorem ejus, cui juratum est, non esse solum Judicem domicili, sed etiam Judicem loci contractus, juxta adnotata supra num. 204.

Deinde infert, si ex contrahentibus is, qui jurat, sit infidelis, is autem, cui juratur, fidelis, posse Judicem Ecclesiasticum, vel laicum superiori fidelis relaxare infidelis iuramentum. Si vero uterque sit infidelis, & jurans, & cui juratum est, aut is solus, cui juratur, sola potestas secularis superior ejus infidelis, cui juratum est, posse concedere relaxationem. Ratio est, quia infidelis non subditur Ecclesiastica potestati, infidelis inquam, qui nunquam fidem suscepit; juxta testimonium Pauli 1. ad Corinthios 5. num. 12. Quid enim mihi (ait) de iis, qui foris sunt judicare? & interpretationem Glossa Interlinealis ibi, que exponit, foris, idest extra Ecclesiam, & Nicolai de Lyra, Cajetani ibidem, & Cornelii à Lapide, numer. 78. quam approbat Concilium Tridentinum, idem tradens sess. 14. cap. 2. & textus in cap. gaudemus 8. de divortiis, quod observavit D. Thomas 2. 2. qu. 12. artic. 2. in corpore, Francisco Suarez de legibus lib. 4. c. 19. num. 2. Theologi communiter. Probatur in cap. multi 2. qu. 1. notat Anch. in cap. ea que 26. num. 12. qu. 6. de reg. iur. in sexto, Alexand. in l. Tertia divortiis, 35. nu. 8. ff. solut. matrimon. Maranta de ordine iudiciorum 4. par. distin. 11. nu. 67. Bovadilla lib. 2. politice. cap. 18. nu. 230. Idem animadverterat Baldus ita intelligendum iur. 1. §. item sacramenta, nu. 12. in fine, de pac. iurament. firmand. non iure reprobatus à Mariano Socino in cap. cum sit generale, nu. 23. de foro compet. Simili modo si uterque contrahens est Clericus, vel is, cui juratum est, solus Ecclesiasticus relaxat, quia ille solus est superior ejus, cui juratum est.

Ad argumentum autem Ludovici Molinæ, quo suam sententiam confirmat, quod supra commemoravimus,

num. 209. circa finem, quatenus aliquid ultra hanc à nobis traditam concordiam probare videtur, ex eoque convincere, quod ad laicam potestatem pertinet directe relaxare iuramentum, cum adhibitum est contractibus factis inter laicos de rebus non excedentibus nature ordinem, quod id non videatur excedere terminos laicæ potestatis, ad quam etiam pertinet curare, ut Deo reddatur cultus, ac honor debitus, quantum lumen naturale docet; ex profundiissimi theologici principiis petenda est solutio. Dicendum est itaque, jam inde ab Ecclesiæ nascientis primordiis, tam in lege naturæ, quam scripta, nedum tempore novæ legis, inter fideles Deum, non so-

D 2 lum

lum esse cognitum, ut Authorum natura, sed etiam gratae, neque solum ut finem naturalem, sed etiam ut supernaturalem. Fides enim supernaturalis, quae Deum proponit modo supernaturali, semper fuit ad salutem necessaria. Quod docet Divus Paulus ad Hebreos 11. num. 6. dum ait: *Sine fide impossibile est placere Deo*, quod tot illo capite multis comprobat exemplis peccatis ab ipsi etiam natura lege, & tempore, quo vigebat, ex Abel, Henoch, & Noe, & post ex Patribus antiquis Abraham, Isaac, Jacob, & aliis, admonet Divus Thomas 2. 2. quest. 2. art. 3. 5. 7. & 8. & prosequitur Cordubensis lib. 2. questionarii, q. 5. proposition. 1. Molina posse eundem D. Thomam, prima par. q. 1. artic. disputat. 1. & 2. §. iuxta hac ergo, Suarez in tractatu de fide, disp. 1. section. 1. ex nu. 2. & section. 2. & plane docet Concilium Tridentinum session. 6. decreto de iustificatione, cap. 6. & 7. & 8. & omnes Theologi. Quod factum est, ut semper Deus apud fidèles fuerit cognitus, & cultus: simul ut Author natura, & gratia, neque fuerit sacrificium ullum institutum, aut oblatum in recognitionem ejus, ut Authoris natura, & finis naturalis, quo simili non fuerit recognitus, ut Author gratia, finisque supernaturalis, & quod confessus est, nunquam fuit in Ecclesia duplex summum Sacerdotium, unum, ad quod pertineat recognoscere Deum, ut natura Authorum, eique haec ratione offerre sacrificium, & cultum; alterum, ad quod specter recognoscere Deum, eique offerre sacrificia, ut Authori gratia, finisque supernaturali; sed uteque Dei cultus ex officio pertinet ad unum summum Sacerdotem, potestareque Ecclesiasticam, & seculari, ut tempore legis naturae in Melchisedech, quae simul fuit Rex, & Sacerdos, Genesis 14. & tempore legis scriptae in Heli, & Samuel. 1. Regum, capite primo, & sequentibus, & in quibusdam ex Machabaeis, ne in lib. 1. Machabaorum capite secundo, refertur de Mathathia, & cap. 9. de Jonatha; & cap. 13. de Simone, de quibus Iosephus, antiquitatum Judaeorum lib. 14. & 15. Eusebius de excidio urbis Hierosolymitanarum lib. 1. c. 1. & 2. notat Eusebius lib. 1. historie Ecclesiastice, c. 5. & Idem in cap. Cleros, §. Pontifex, 21. distinc. Duarenus lib. 1. de Ecclesia, cap. 1. & in nova lege summus Pontifex habet etiam potestatem secularum, tum Roma, tum in aliis locis de patrimonio Ecclesiae, ut obseruat Francisc. Suan. de legib. lib. 4. cap. 10. ex n. 4. discreta tamen sunt jura, quamvis plura in unam personam concurrant, l. rutorum, 22. ff. de iis, quib. ut indign. Sixtin. de regal. lib. 1. c. 4. n. 122. Et ad Pontificem quatenus Pontifex est, pertinet directio, & per se ex officio proprio cura Religionis, cultusque Dei ut Authoris natura, & gratia. Neque enim expeditius fuisset ad politican Ecclesia gubernationem, dividi Sacerdotia, & cultus divinos inter secularares, & Ecclesiasticas potestates, pertinereque ad laicas, Religionem, qua ex parte naturali non excedit: ad Ecclesiasticas vero, qua ex parte superat naturae captum. Sed ornis Religionis materia ad unum summum Sacerdotem, Pontificemque pertinet ex omniparte. Quo sit, ut relaxatio juramentorum directa, etiam si proportionata naturali fini, & non excedens ordinem naturalem, fineque politicum, ad potestates Ecclesiasticas, eorumque ministros spectat, quia est res ad Religionem pertinent, non ad Judices secularis.

216. Non est item prætermittendum, ex alio capite posse secularares potestates relaxare juramenta, & solvere eorum obligationem, videlicet, cum interponuntur circa materiam subjectam ipsis potestatibus. Quo spectat text. in l. ultima, ff. ad municipal. & ad incol. adductus pro secunda sententia, nu. 209. Nam si quis juraverit se ordini non interfuturum, potest Princeps juramentum remittere, si fuerit electus in decurionem; nam cum Princeps cogere possit quemlibet ad subeundum magistratum, aut quodvis munus ob publicam utilitatem, l. si quis Magistratus 9. ff. de muner. & honor. & nos expendimus supra, nu. 64. juramentum in hac materia habet in se tacitam conditionem, nisi Princeps aliud imperaverit, quare non est censenda haec remissio juramenti, propria relaxatio, quia provenit ex conditione tacite juramento comprehensa, qua non impediti juramenti obligatio cessat. Hac enim ratione dici solet, in omni juramento videri exceptam superioris authoritatem, quoad ea scilicet, qua ad ejus potestatem pertinent, cap. venientes 19. de jurejur. l. qui jurato, ubi notat Bart. & Jaf. num. 6. ff. qui satisfact. cogant. Sanchez operis moralis, lib. 3. cap. 20. nu. 1. & 3. cum per juramentum superiori non possit fieri praedictum, quod recte ad-

notavit Covarruyas in c. quamevis partum 1. par. §. 3. n. 11. & seq. ubi alia afferit exempla, & nu. 36. Friderich. Schenck, in viridario, conclus. 24. & 69. Tuscus litera 1. conclus. 503. num. 12. & seq. Sanchez lib. 3. summa, dicto c. 22. num. 2. Ino D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 9. ad terrum in fine, & Cagayanus ibi facultatem irritandi, & relaxandi ejusmodi iuramenta facta à subditis, circa ea, qua cuiusque potestati subduntur, cuius superiori concedit, ut patri comparatione filii, viro comparatione uxoris, & domino comparatione servi: notat Sanchez operis moralis, lib. 3. c. 19. num. 2. & cap. 20. num. 3. Quod in voto quoque locum habet ex eodem D. Thom. 2. 2. quaf. 88. art. 8. & 9. Ex quo colligitur, non recte intellexisse Facheum, textum in d. l. ultima, dum dixit lib. 3. controvers. dicto cap. 13. illam remissionem juramentum locum habuisse antiquo tempore Imperatorum: non vero postquam iura canonica robur habent: constat enim ex nunc dictis, non minus hodie locum habere decisionem, d. l. ultima, quam unquam ante haberuerit.

Quæ dicta sunt, procedunt in juramento præstito. Sed an circa juramentum antequam præstetur, possint Principes seculares statuere, prohibeunt, ne adhibetur in aliquo actu, & irritando, annullandoque adhibitum; & an ejusmodi leges, & statuta ullam vim habeant: non levitas est difficultas. Quam tamen consulto duximus omittemus, quia sit prorsus aliena ab instituto nostro, tametsi satis cognata iis, que de juramento dicta sunt. Verum ne frustra eam videamus commemorasse, videoas quæ de illa copiose scribunt Jas. in l. qui jurato, ultima ex n. 22. ff. qui assiduare cogantur, & in authenti. sacramenta pubrum, ex num. 80. C. si advers. vendit. Joannes de Imol. in l. si quis inquinilus, 11. 5. si quis scriperit, nu. 4. ff. de legat. 1. & in c. cum contingat, ex n. 38. de jurejur. Alexand. conf. 151. lib. 7. Abbas Panormitan. qu. 2. in o. p. stante statu. Fellin. in c. Ecclesias sancte Marie, 10. num. 66. de constit. & in cap. præterea, num. 32. de sponsalib. qui congesit omnia loca, quibus antiqui Doctores de hac quæstione agunt, Alciat. in cap. cum contingat, ex n. 141. de jurejur. Ferratius caut. 16. Castanau in consuet. Burgund. rub. 4. §. 7. verb. suppos. num. 57. ver. item etiam, Covarr. in c. quamvis part. 1. par. §. 3. ex nu. 22. & 2. par. §. 1. ex nu. 18. de pact. in 6. Alvar. Valaf. consultat. 99. Gutiérrez in authent. sacramenta pubrum, ex n. 46. C. si advers. vendit. Barbosa in l. 1. 1. part. ex num. 72. ff. solut. matrimon. Parlador. lib. 2. rerum quorid. cap. 4. numer. 53. Pereira de manu regia 1. par. cap. 19. ex num. 3. Cevallos in specul. præt. lib. 1. quest. 118. Tuscus litera 1. conclus. 497. & litera S. conclus. 580. Ludovicus Molina de justis. tract. 2. disp. 149. ex §. ex his colligo, tom. 1. col. 846. Thomas Sanch. lib. 3. summa, cap. 22. ex num. 5. Ex quibus intelliges, quam vim habeant leges Regie prohibentes, adhiberi in quibusdam actibus juramenta, cuiusmodi sunt, l. 11. & 12. it. 1. lib. 4. & l. 2. it. 14. lib. 8. recopil. tametsi hæc ultima, videatur agere de juramento adhibito in materia illicita, subiectaque potestatis Regiae.

Regulam tamen principalem prædictam modo limitabis primo, (& haec limitatio adhiberi, etiam debet omnibus prædictis ampliationibus), ut ita demum contrahens possit conveniri, & fortiorum forum in loco contractus, si ibi inventari d. l. heres absens, in princip. ff. de judiciis. c. Romana, §. contrahentes, de foro compet. in sexto, tradunt Marian. Socin. in c. dilecti 7. num. 23. de foro comp. Covarru. in practicis. cap. 10. num. 3. Gail. lib. 2. observat. præt. observat. 36. num. 14. Gutiérrez de jurament. confirmat. 3. part. cap. 16. num. 1. Paz in præz. 1. tom. 4. part. cap. 2. numer. 7. & 8. Quod in omni foro præter forum domicili regulari esse, docuit Paul. Castrensi. in d. l. heres absens 19. §. 1. numer. 8. quem referit, & sequitur Gregor. Lop. in d. l. 32. titul. 2. par. 3. glossa 7. per textum ibi, & est textus expressus in l. 8. tit. 9. par. 1. & ibi notat glossa 7. Tuscus litera F. conclus. 442. & conclus. 443. num. 11. Rovitus in pragmat. 1. num. 9. de immunitatib. Napolita. Alioqui absens compellendus non est, comparare præcise ut se defendat coram Judice loci contractus: neque Judex loci contractus potest literis deprecatoriis, seu requisitoris ad alios Judices missis petere, ut reus ad se remittatur. Nam in contrastibus regulariter non est locus remissio, ut notat glossa reputata singularis, & notata digna, in l. ff. si quis in jus vocat. non jerit, verb. pronon dato, & ibi doctores, Baldus numer. 4. & 5. Albericus numer. 2. in fine, Angelus numer. 3. Bartolus numer. 3. Paulus numer. 11. & 12. Fulgosius numer. 3. & 4. Romanus numer. 5. Socinus numer. 15. Ale-

15. Alexand. num. 6. & 7. Jaf. num. 9. & in l. si convenerit reguli est, idem Socin. reg. 416. & 417. alias litera R. reg. 5. & 6. Bernard. Diaz reg. 642. item Doctores in d. l. heres absens 5. 1. ubi Bartol. nu. 1. Alber. nu. 5. Bald. in 1. lect. n. 2. & in 2. lect. n. 3. Angel. num. 3. & 4. Fulgosi. num. 1. & seqq. Paulus nu. 8. idem Baldus in l. cum Archimedoram, nu. 5. & 6. C. ut in posses. leg. notaverat glossa in d. l. heres absens, §. 1. verb. debet, Cardin. Zabarella, in clement. 2. §. denique, nu. 14. de sentent. & re indicat. Panormitanus in cap. ticer, ultimo, num. 36. de foro compet. & ibi Felin. num. 21. & 22. Marian. Socin. in d. cap. dilecti, num. 16. 23. 38. & 39. eodem titulo, Glossa in d. §. contrahentes, in presuppositionem ad positionem casus, & in verb. invit. Joannes Andreas ibi in principio, & nu. 1. & 2. Geminianus n. 1. & 16. Fran- chus num. 1. & 9. Ancharamus num. 1. Decius in c. 1. ex nu. 1. 58. de judiciis, in prima lectur. & nu. 161. Ripaibi, numer. 64. Alciatus num. 33. Covarr. in d. cap. 10. num. 3. Barbosa in d. l. heres absens, §. 1. n. 32. cum sequentib. Greg. Lopez in l. 32. titul. 2. part. 3. glossa 10. prope finem, versic. quartu. limita. Aviles in c. 27. Prætorum, verb. extremit. nu. 16. Cavalcanus decif. 2. num. 3. 1. par. Peregrin. de fidei. commis. art. 53. num. 7. Alderanus Mascal. de generat. stat. interpret. conclus. 6. num. 38.

219. Sublimata primo dictam primam limitationem principalem, ut absens possit conveniri in loco contractus, & ad eum sit remittendus, cum se submiserit Judice loci contractus cum renunciatione proprii fori. Ita sensit glossa in d. l. 1. ff. si quis vocat. non jerit, verb. pronon dato. quæ sublimitatio celebrerrima est apud doctores, & quoniam est in judicis frequentissima, & approbata a legi nostri Regni, videlicet, t. 20. tit. 21. lib. 4. recopil. in c. ultimo, Iatius est à nobis prosequenda, & explicanda inferius, eamque exornandam reservamus in finem hujus disputationis, in quaestione octava, de foro submissio- nis, seu prorogationis, ubi alia circa eam notatu digna adjungemus.

220. Sublimata secundo, ut tametsi Judex loci contractus non possit reum absentem compellere, ut coram se litiget præcise, neque missis literis deprecatoriis, vel requisitoris ad Judicem loci ubi reus adest, ab eo petere, ut reum ad se remittat; potest tamen causative compellere, procedendo adversus ejus bona, ut mittat actionem in eorum possessionem. Ita docet celebris text. in cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. in sexto; Pro ejus, & istius sublimitationis expositione distinguendi sunt quinque causas. Primus est cum reus habet bona solum in territorio Judicis loci contractus, & non alibi. Secundus, cum in loco contractus non habet reus bona, sed illa solum habet in loco sui domicili, vel habitationis: ibi tamen latitat, & dolose fraudolenter se occultat, ne ad ipsum perveniat citatio Judicis loci contractus. Tertiarius, cum reus utroque habet bona, in loco inquam contractus, & domicili; sed in loco domicili latitat fraudulenter, ne ad ipsum perveniat citatio Judicis loci contractus, quemadmodum in casu precedentio proximo. Quartus, cum in loco contractus non habet bona reus, sed ei solum habet in loco domicili fui, aut habitationis: tamen in eo ipso loco, in quo habet bona, non latitat fraudulenter, sed publice adest, & copiam sui facit, ut à quocunque citari, & ad judicium vocari possit. Quintus, cum reus nullibi habet bona, neque in loco contractus, neque in loco domicili.

221. In primo casu dicendum est, possit Judicem loci contractus præmissa legitima citatione, (quæ quoniam modo legitime sit facienda cum reus est absens, diximus hac eadem disputatione ex numer. 15.) si reus se defensurus coram ipso comparere contemnat, mittere actionem ex primo decreto in possessionem bonorum sitorum in suo territorio. Si tamen reus compareat, & se defendere incipiat contestata lite, poterit cognoscere Judex loci contractus de causa usque ad diffinitivam, & eam terminare pronunciata diffinitiva sententia. Huic resolutioni conformis est textus in d. cap. Romana, §. contrahentes, in primo responsu, notarunt Covarru. in practic. d. cap. 10. num. 4. in principio, Barbosa in d. l. heres absens, §. 1. n. 8. & sequentibus, docuit Paul. Castrensi. in d. l. heres absens, §. 1. nu. 2. & 5. circuin. Qui tamen eleganter animadvertisit, non posse istum Judicem decernere bonorum possessionem ex secundo decreto, neque procedere ad diffinitivam in absentia, etiam si casibus, in quibus litis contestatio non est necessaria. Quoniam ad decernendam Carleval. de Judiciis, Tom. I.

222. Contrariani tamen sententiam primo dicto in hoc casu, imo in eo locum esse remissionem rei ad Judicem loci contractus, sequutus est Bartolus in extravagant. ad reprimendum, verb. pro edictum, nu. 12. excedendam esse ejus decisionem ad omnes Judices, eo faltem casu, de quo ibi loquitur, quod nos diximus alii in eandem rem relatis superius numero 41.

Contrariani tamen sententiam primo dicto in hoc casu, imo in eo locum esse remissionem rei ad Judicem loci contractus, sequutus est Bartolus in d. l. heres absens, §. 1. nu. 1. in fine, Marianus Soccinus in d. cap. dilecti, nu. 39. ver. secunda fallit, Bernardus Diaz regula 642. fallent. 7. & 8. & alios pro eadem refert Barbosa in d. §. 1. num. 33. & 118.

224. Sed non est recedendum a predicta resolutione nostra, quæ pro se habet textum in d. §. contrahentes, in quo, in hoc casu, non conceditur remissio rei ad locum contractus, sed dumtaxat possessio bonorum extra territorium Judicis loci contractus in panam fraudulente la-